

Herinneringen en belevenissen van
Pietus van Belle en zijn Echtgenote
Adriana Frederika Prasser gedurende
Wereldoorlog N. 2. 1940-45.

Deze bladzijden zijn door Pietus van Belle geschreven
niet als een gewoon verhaal, maar als een herinnering
van mijn gezin gedurende de vreselijke jaren
1940-45 door ^{en} ~~ont~~ de bevolking van Nederland
en speciaal ook door de Walcherse en Vlissingse
bevolking meegemaakt.

10 Mei 1940.

Een dag om nooit te vergeten. 's Morgens vroeg
rond half vier werden wij en de niets vermoedende
bevolking in den slaap verrast door het geronk
van vliegmachines. Iedereen vloog de straat
op, ieder giotte wat zou dat betekenen en wat is
dat toch. Totdat om circa vijf uur de radio
berichten begon door te geven over de inval der
Duitse legers in ons land. De sirenes loeiden
op dien dag vele malen, Ik was evenals vele
mensen op de Schelde gewoon aan het werk
gegaan. Ook op de Schelde werd die dag
enkele malen alarm gemaakt voor overtrekkende

vliegtuigen waarop door kustbatterijen ingeschoten werd. Verder verliep die dag hier zonder verdere incidenten.

11 Mei 1940:

Na een onrustige dag en avond, waarbij wij moesten oppassen dat er geen licht uitskaalde werd er toch gewerkt op de Schelde, en ook enkele malen luchtalarm. Rond 6 uur in de namiddag werd een hevig luchtgevecht geleverd tussen Duitse en Franse vliegtuigen, waar ten gevolge een Frans vliegtuig neerstortte in de Turkuyt Quakelaarsstraat op ongeveer 50 M afstand van onze woning. Het brandende vliegtuig veroorzaakte een grote verwoesting.

12 Mei 1940. Pinksteren

Om 5 uur 's morgens werden bommen uit Duitse vliegtuigen geworpen naar de op de reede liggende oorlogschepen. Deze kwamen terecht op de wal om trek Nieuwendijk waardoor in de binnenstad duizende ramen. Op die dag werden geen kerkdiensten gehouden. Tegen het middaguur alweer alarm en de vliegtuigen die verschenen wierpen bommen uit. Hierdoor werden Tuindorpen Tuinstad

getroffen, alsook de Scheldestraat waar de eerste
slachtoffers vielen in Vlissingen en grote vernielingen
van gebouwen plaats had. Waar nu de garage
gebouwd is van de Gebr. van Fraassen werden
drie woningen totaal vernield. Pijna alle
inwonenden kwamen om het leven.
Het gevolg hiervan was dat vele inwoners begonnen
de stad te verlaten. De trams naar Middelburg
waren overvol, en met allerlei voertuigen, fietsen
en handkarren vluchtten vele mensen langs de
Kordekkerke weg met medeneming van het aller
vroedzikelijste. Ik verlaat ook met mijn gesin
de stad en ga naar mijn broeder Bastiaan
van Belle die op den Nieuwen Abele woont
in de Landweg. gemeente Souburg. Drie dag
bleef verder alles rustig.

13 Mei. 1940.

Des morgens vroeg vele Duitse vliegtuigen boven de
stad Vlissingen. Om buur s'morgens ging ik al
naar Vlissingen en zag in het totaal verwoeste
atelier van het Staatspoor een brandende bommen
werpen liggen. Verder die dag allerlei berichten
via de Radio en geruchten over de strijd in de
Peel en de Grebbeberg.

14 Mei 1940.

Die dag op de Schelde is normaal 3 1/2 uur gewerkt.
Verscheidene malen werd luchtalarm gelassen
maar niets bijzonder gebeurd.

15 Mei 1940.

Ook 3 1/2 uur gewerkt. Des middags moesten wij
op het kantoor een Franse pas halen, daar alle
voorname punten door Franse troepen waren
beset. Ook die dag verscheidene uren luchtalarm.
Na werktijd hebben wij thuis beddengoed gehaald
en meegenomen naar Abele. Wij zijn over
Koudkete gegaan wegens gewaren van het
vliegveld. De eerste berichten en geruchten over
de capitulatie van de vesting Holland en
het bombardement van Rotterdam begonnen
de ronde te doen.

16 Mei 1940. #

Vrij in de morgen is toen door bombardement
het kantoor van de Schelde getroffen. Toen
werd er die dag niet meer gewerkt. Na de
middag toen ik met mijn vrouw langs de
Nieuwe Weg stond werden de eerste Franse
soldaten gezien die uit Brabant en de
Beveland terugtrokken op Nisningen.

Ik heb toen met enkele Fransen gesproken. Die vertelden tegen ons. Nous sommes perdus. (Wij zijn verloren) Op onze vraag waar de Duitsers waren antwoordden zij op ongeveer 15 Km dat is over het Meer. De storf van de stad. Daarna vertrok die middag uit Nissingen naar Brecken. In onze omgeving werd steeds meer jacht gemaakt op de niet aanwezige parachutisten. Die bestonden alleen in de verbeelding van de verschikte bevolking.

17 Mei 1940.

Reeds vroeg in de morgen begonnen de Duitsers de hoofdwegen rond Middelburg te bombarderen. Hierbij werden al vele slachtoffers gemaakt en vele gebouwen vernield. Uit Touburg en Middelburg begon de uittocht der inwoners naar verder afgelegen dorpen op Walcheren.

Na de middag besloten wij ook wey te gaan uit de Abeulse zandweg vander het land in. Wij gingen niet verder als de boerderij van Koli; daar deze zelf met zijn gein wegging konden wij op zijn hof en installeerden ons in de hardappel kelder op een paar kistjes met nog enkele mensen uit de omgeving. Hier hebben wij vele angstige uren doorgebracht.

want toen begon het bombardement van Middelburg
tegen den avond zagmen wij de brand in stond de
binnenstad in lichte laai. Na een doorwaakte
nacht gingen wij s'morgens om 4 Uur terug naar
huis in de Landweg. Toen ik met mijn zoon naar
de Middelburgse weg ging kijken zagmen wij
weltra de Duitsche kolonnen voorbij trekken in
auto's, vrachtauto's en op de fiets. Die trokken
op Rissingen af, waar enkele afdelingen ook
over Kloudekerke getrokken waren en de stad
hebben beseit.

18 Mei 1940.

In de namiddag ben ik met de vrouw naar
Vlissingen geweest en zagmen veel bedrijvigheid
van kolonnen op de weg. Op de oude weg van
Louburg naar Vlissingen stonden lange rijen
van liggerwagens der Franssen die bijna allen
krijgsgevangenen waren genomen. De paarden
liepen in het wilderond.

Zondag 19 Mei 1940

In de namiddag zijn wij allen naar Middelburg
gewest om de verwoestingen en de brand die
toen bijna gelukt was in rozeschouw te nemen.
In de stad waren alle uurswerken al op de

Duitsche tijd gied dat is 2 uur achtentwint vooruit.
20 en 21 Mei 1940.

Vlissingen en omgeving werd toen beschoten door de Fransen vanaf de overkant van de Schelde. Toen kwame het bevel van de Duitsers dat de inwoners de stad moesten verlaten.

22 Mei 1940.

Als gevolg van de voortdurende beschieting hebben wij toen besloten de Abbeelse zandweg te verlaten. Wij hebben alles op een handwagen geladen en toen ben ik met vrouw en kinderen het land in gegaan. Over Koudkuke en Biggekuke kwamen wij tegen den avond terecht op Krommenhoek waar wij in de schuur van landbouwer Dekker. Hier moesten wij op de hooiroldeur slapen en ons veel moeten behelpen met eten en drinken klaarmaken maar het voornaamste was wij hadden hier rust. Wij hebben daar verscheidene bekende families aangehoopen waar wij veel vriendschap mochten onderwinden.

Tussen 22. en 25 Mei heb ik nog enkele malen naar Vlissingen wezen lopen om te zien hoe of het daar gesteld was. Wij mochten er wel niet in komen maar langs omwegen kwamen wij er wel. In het terugkeren werden telkens wat verbruiks goederen van huis

naar huis kwamen. Wat daar ook gebeurde... Alles
keeft Jacob op de geluende batsjits van Doms. Hendrik
geladen en zoo waren wij allen s'avonds hier allen
behouden bij elkander. Niet velen waren nog in
de stad of teruggekurd en in de straat waren
er nog maar enkele gezinnen.

Van toen af ging alles te midden der oorlogs-
gebeurtenissen in België en Frankrijk alles hier
rustig zijn gang. Dikwijls kwamen hier vliegtuigen
over die naar Engeland of Noord-Frankrijk
trokken.

In de vakantie week van de Schelde zijn wij
met ons gezin op Zuidbeek geweest, dat is op de
Koudkerkse weg bij een rieht van mij.

In September kwamen bijna elken avond
Engelse vliegtuigen hier aanvallen dan. Na den
eersten nacht van 21 September besloten wij s'nachts
op Zuidbeek te gaan slapen, wat achteraf beken
nog veel gevaarlijker was als hier te blijven. Op
zeker avond werden bommen geworpen op het
hof van Bernoutse toen wij er kort geleden
voorbij waren gegaan. Enkele personen die uit
Nisvingen hier s'avonds kwamen om te slapen
werden gedood en sommigen ernstig gewond.

meegebracht, zoals emmers, pannen, enz. Ook linnen
goed en zeep.

Zondag 26 Mei 1940

Ben ik ter kerk geweest in St. Liskerke, waar
D^r. Jonck van Niszingen preekte voor de Ge-
reformeerden in de versterking.

27 Mei 1940

Werden aan enkele personeelsleden van de
Kon. Bij de Schilde bekend gemaakt dat zij de
volgende dag eikh aan het werk moesten beginnen.
daar behoorde ik ook bij.

28 Mei 1940

Had ik mij te werk moeten te voet lopende van
Krommenhooke naar Niszingen \pm 1 1/2 Uur.
Tussen de middag heb ik thuis dat is in de
Verhuyl Quakelaarstraat 92 mijn boterhammen
opgeeten en wat drinken gewaard. er was och-
wer elektrische stroom. Des avonds terug lopende
in hevige regen en neersnee kwam ik laat
thuis en daarat.

29 Mei 1940.

Des morgens op de fiets naar Niszingen.
Des middags onder het eten kwam mijn zoon vragen
namens mijn vrouw, of het goed was ^{als} of zij alleen

reeds het ziekenhuis mocht verlaten omdat mijn zoon
op die dag 21 jaar werd.

Op 15 Augustus verschenen ruim 100 zware
bommenwerpers boven de stad, dit was op een
Zondagavond rond half negen. Toen de bommen
gevalen waren zagen wij dat er zo veel als geheel
de Tuinstad wijk was verwoest, ook in rechte lijn
op de Nieuwe Nissingse weg, over de brug, de
spoorlijn tot aan Rithem toe. Alleen hier in de
stad waren ongeveer 50 burger slachtoffers.

Op 19 Augustus werden weer bommen geworpen
op West Toubury, in Hoede tot over het kanaal.
Ook al weer veel verwoest en veel slachtoffers.

Op 20 Augustus de dag dat mijn dochter 15
jaar oud werd, op een vrijdag namiddag rond
5 uur wederom een grote aanval waardoor
een groot gedeelte der Verkeert Quakelaarsstraat
de Callenfloot, Winkelmarkt: en van
Dishoekstraat werd verwoest, alsook de
Brandweerkorune en de "Vrijkrijg afdeling van
de Schelde". Vele mensen en kinderen hebben
bij deze bomaanval het leven verloren. Omdat
het hier in Nissingen nogal dikwijls doelwit was
zijn wij op Zaterdag 21 Augustus naar Toubury

Op het laatste van November besloten wij des
avonds naar thuis te blijven niettegenwoordige onze
stad vele malen het doolwit was van de Engelse
bommenwerpers. Op een avond vielen brandbommen
in onze straat en de Paul Krugerstraat. Een ervan
was in de Gereformeerde Kerk gevallen en viel
op de plaats waar ik mijn vaste plaats had.
Ook enkele woningen op de Duitseward de Ruyter
werden geheel vernield.

1941

Dit jaar is over het algemeen hier stil verlopen
Van den oorlog maakten wij hier niet veel als
distributie, oplopende prijzen der artikelen en
langzame vermindering der rantsoenen op
elk gebied. Een enkele maal in dat jaar
een paar Engelse jagers of overtrekkende
bommenwerpers en enkele kleine storingsaan-
vallen op Vlissingen of omgeving.

1942

Dit jaar was voor Vlissingen zeer bewogen en was
het hier oorlogsterrein geworden. Op 24 April had
hier een zware bomaanval plaats, waarbij een
veertigtal burgers het leven verloren. Vele huizen
werden geheel of gedeeltelijk vernest, o. a.

in de Paul Krugerstraat, de Bommen Ewoutstr: Kastelstr:
Scheldestr. Glaciestr: en Hoopje dekenstraat.

Op 30 April weer een lucht aanval. Hierbij quig de
Dorpsgezinde kerk aan de van Dishoekstraat verloren
de schuitkelder bij het kantoor der Kon. Maj de Schelde
waarbij een tiental slachtoffers vielen. Ook de
Koperolagerij en Machinefabrick werden hierbij
gesaakt.

Op 26 Mei. 2: Pinksterdag mochten wij onze
25 jaerige Echtvereniging in alle stilheid met
een dankbaar hart herdenken. Terwyl er visite
was na de middag hadden wij driemaal
luchtalarm.

Op 1 Juni alweer een zware lucht aanval
Hierbij werden vernost de Weststraat en
omgeving, de school op de Grote Markt, de
School Groenewoud, het distributie gebouw en
de Gaarkerken aan de Wilhelminastraat
de school aan het Landje enz.

Op 1 Augustus werden door bommen getroffen
de Koningsweg en een gedulte Sloop bouw.
Telkenmale vielen daarbij het verlies van
vele mensen te betreuren; Zoo verliep verder
het jaar 1942. met storingaanvallen van de
Geallieerden.

1943.

Een jaar van verslikking. Op een kalender heb ik bijgehouden hoeveel malen hier in Nieuwiger luchtalarm werd gemaakt. Dat was in Januari 23 maal. Februari 10 maal. Maart 10 maal.

April 22 maal. Mei 26 maal. Juni 26 maal.

Juli 37 maal. Augustus 36 maal. September 36 maal.

October 38 maal. November 34 maal. December 23 maal.

Op 25 Januari 1943, bomaanval bij de Keershuis.

Op 31 Mei ging de Wassery op de Singel ten gronde

9 Meisjes verloren het leven. Gelijkertijd werd

het Hoofd magazijn op de Schelde gemaakt, en 2

Provinciale boten die juist gerepareerd waren

gingen op nieuw onder water, n.l. de Prins Willem I

en de Oosterschelde. Op Prinsdormorgen werden

om 9 uur bommen geworpen op Lwanenburg.

Op 64 Juni op de Schelde en bij de centrale

waarbij ± 40 mensen het leven verloren, hoofdzakelijk

mensen uit de Maasfabriek, welke uit de

fabriek gevlucht waren bij het horen der sirene

en op de straat getroffen werden.

Op 16 Juli was een maot mijn vrouw voor een

spreekoperatie in Delft opgenomen worden

welke goed is afgelopen, zodat zij op 27 Juli

gaan wonen, waar een goede vriend voor ons een
huisje wist van mensen die gewaarsd waren,
en wel in de Vlissingse straat N° 6.
Nag eenmaal en wel op 3 October werden de
Orntick van het Station te Vlissingen getroffen
en ook de Koudkerkeke weg aldaar gemaakt
door bom aanvallen.

Verder woonden wij op Louburg rustig daar
er aldaar geen doelwitte waren

Op 9 November 1943 werd ik in Bethesda
te Vlissingen opgenomen waar ik een operatie
in de nek moest ondergaan. Op 5 December kon
ik het ziekenhuis weer verlaten in daarna was
ik nog 6 weken thuis tot 17 Januari 1944

1944

In dit jaar der bevrijding van Walcheren enz.
is het voor allen dikwijls zeer benauwd geweest.
Wat kan blijken uit het aantal malen dat
wij luchtalarm hadden. In Januari 37 maal.
Februari 43 maal. Maart 45 maal. April 56 maal
Mei 63 maal. Juni 55 maal. Juli 66 maal.
Augustus 63 maal. September 133 maal en in
October was het alarm niet van de lucht.
Behalve de kleine aanvallen van Tyfoons.

die ontelbaar waren volgden op 15 September
zware aanval op de buitenvaart, alsook op 17 Sept.
op de buitenvaart, het Fuwindorp en op Biggekerke.
Sluis, station emplacement enz. werden verwoest
Dinsdag 3 October. was een dag der verschrikking
Circa 1 Uur in de namiddag naderden in
lange rijen Honderden bommenwerpers die in
ongeveer 4 uur Dorp en dijk van Westkapelle
hebben vernield, waardoor het zeewater het land
kwam binnestromen

Voerger was het op zaterdag 7 October in de ^{namid} _{day}
Honderden vliegtuigen wierpen tijd bommen
op de Nollendijk te Vlissingen en omgeving, en de
dijk te Veere. Alsook bij Rithem werden
grote gaten in de dijk geslagen waardoor het
gehele land van Rithem en Souburg onder
water liep, en bij hoog water ook de dorpen
onder liepen.

Door de gaten in de Nollendijk, Westkapelle
en Veere liep het ganze eiland Walcheren
beyond het Kanaal onder water. Bij hoog
water kwam het ook tot in de stad Vlissingen
Dit alles was een ware ramp voor Walcheren,
de bewoners van het platteland moesten huis

en erf verlaten en trokken naar de steden die overvol waren. Dit het veer moest achter gelaten worden waarvan ontelbare dieren verdronken. Als paarden kwamen vorkens en pluimvee waarvan slechts weinigen in het leven konden worden behouden. Groot was het aantal slachtoffers in Westkapelle waar velen een toevlucht in de molen hadden gezocht die ook gersaakt was.

Van dien dag hadden dagelijks zoveel aanvallen plaats dat het getal hiervan niet te noemen is. Alleen wil ik hierbij vermelden dat het voornamelijk gemunt was op de Slodam, de brakenhavens, de sluizen en de versterkingen rondom Vlissingen. Zoodoende hebben wij ook op Souburg ook vele angstige men doorgemaakt, tot dat op 1 November de landing plaats had in Vlissingen na een hevig artillerie bombardement op de stad vanuit Breskens. 38.000 Granaten werden op de stad afgeschoten waarbij slechts enkele woningen onbeschadigd bleven men spreekt slechts van een. Na harde gevechten in de stad te midden van

In Vlissingen zijn bij de bevrijding ongeveer 50 mensen
omgekomen.

Branden en grote verwoestingen werd Vlissingen
op 3 November bevrijd. Louburg waar wij drie
nachten onder het granatvuur hadden gelegen
volgde op 4 November en het overbevolkte
Middelburg op 6 November.

Te midden van al deze versiktelingen
hadden wij van 4 October af te kampen met
het zee water. Behalve een enkele dag van
laag tij en oostelijke wind hadden wij 2 maal
per dag 1 Meter water in huis. Bij een hoge
vloed in December 1.60 M. en bij een storm op
19 Januari 1945 ruim 2 M. Het was niet
mogelijk beneden te wonen zoodat wij verplicht
waren op een klein zoldertje te gaan wonen.
Zonder licht, gas of kolen hebben wij daar 2
maanden opgezet. Alleen bij laag water
konden wij onze woning verlaten, en moest
ik dagelijks naar de Schelde gaan en terug
komen bij laag water. We wuften dus met
het getij.

Doordat een ander ons huis in de Vekuyt
Quakkelaerstraat 92 had betrokken waren
wij verplicht op Louburg te blijven.

So hebben wij toen enkele maanden op ons.

Zolderkamerijtje als kiguumers geleefd. Totdat wij op 20 Februari 1945 weer de beschikking kregen over ons eigen woning, daar het scheids-gerecht uitspraak had gedaan dat wij in onze woning terug konden omdat wij al die tijd dat we weg waren de huishuur hadden betaald.

Hier hebben wij dan na 20 Februari nog een paar maal water in huis gehad, en zijn de keuken de W.C. en het kolen hok die ook bij de beschieting vernield waren. in Moort meer aangebouwd. In April is op de Singel ook een dijktje aangelegd dat het water tegenhield zoodat het in de stad niet meer kon komen.

Ook moesten wij in die maanden kerk houden in het Jeuggebouw, in den beginne nog met 1 dienst, en soms in de Lutherse kerk van wijge het water. Toen het dijktje er was en steeds meer mensen naar Plissingen terugkwamen, 2 diensten s' morgens en 1 s' avonds want het kerkgebouw was een ruine. Later hebben wij de beschikking gekregen over de ^{kleine kerk van de} Wilhelminastraat tot

de Gereformeerde Kerk in weer was opgebouwd
in 1948.

Zo hebben wij mogen mee maken op 5 Mei
de capitulatie van Noord-Nederland en op
7 Mei de capitulatie van Duitsland waardoor
de vrede in Europa is teruggekeerd.

Wil mogen wij met de dichter van
Psalm 66 naderen.

Hier schen ons \dagger water \dagger overstromen
Daar werden wij bedreigd door \dagger vuur.
Maar God deed ons \dagger gwaax ontkomen
Terkwikkend ons ter goeder uur.

Pieter van Belle

Klissingen. 1945.